דרשוני כרך ב — רחם ארחמנו

רחם ארחמנותמר ביאלה

הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים כי מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה' (ירמיה לא, כ)

מעשה מאשה אחת בשכונתנו ששנה לאחר שנישאת מת עליה בעלה, ונותרה עם בן אחד תינוק. אותה אלמנה לא ביקשה לינשא שוב אלא הייתה מתעסקת ומטפלת כל הימים באותו הבן. משגדל, השיב לה גם הוא אהבה רבה והיה מחפש לו דרכים ובְנות דרכים כיצד לשמח אותה ולהשיב נפשה כל הימים.

בהגיע אותו הבן לגיל י"ז שנה יצא עם שאר נערים בשכונה לתור את הארץ. משירדה חשכה נפל לבור שבדרך ומת. באו ואמרו לה 'זאת מצאנו' (בראשית לז, לב); 'טרף טרף' (בראשית לז, לג). ביקשה לזעוק כל אותו הלילה, אבל שכנותיה היו מהסות אותה, שפחדו מדמעות אם על בנה.

משהגיח אור ראשון ממחבואו אמרה האשה לשכנותיה: 'אלך ואומר קדיש על בני, שאם לא כן תיטרף דעתי'. אמרו לה: 'המתיני בביתך ואנו נמציא לך בית כנסת שישמע זעקתך'.

אותן השכנות, מחמת שהיו טרודות בעסקי משפחותיהן, ומחמת שהיו חוששות שמא תידחה בקשתן, לא שמרו הבטחה שהבטיחו לה ולא המציאו לה מקום. ידעו בלבן שלא טוב הן עושות, ומחמת בושה נמנעות היו מליכנס אצלה.

יום אחד בשעה שהיו עומדים בשכונתנו בתפילת שמונה־עשרה של מנחה, נכנסה לבית הכנסת.

כשסיים העובר לפני התיבה את תפילתו, נעמדה בעזרת הנשים וקראה בקול 'יתגדל ויתקדש שמיה רבה'. נפנו אליה הגברים בבהלה, שלא ראו ולא שמעו שבאה אשה לשם וביקשו להסותה. אמרה להם 'כי מדי דברי בו זכר אזכרנו!' (ירמיהו לא, יט) ולא הניחוה לבוא ביניהם.

בשעה ששבה לביתה מצאה אותי, שהייתי מהלך בחצר ביתה ומחפש דבר מה. משראיתי פניה שהם משונים אמרתי לה: 'מה לך שאת הולכת אָבֵל שאולה אחר בנך'? ביקשה להשיב לי ולא יכלה. התאמצה לומר איזה דבר, ונהמה עלתה מגרונה. מתוך כך שהייתה מבטת בי בעיניים של חיה, עלתה ובאה לפניי מנגינה של ראש השנה ומילים של 'זיכרונות', 'על כן המו מעי לו' (ירמיהו לא, יט).

באותו הלילה באתי אצל הרב של בית הכנסת וביקשתי עליה רחמים.

אמר לי: 'מה לך שבאת לשנות סדרי בראשית, שה'קדיש' – מקובלנו שאומרים אותו רק גברים שאצל הבימה ואלו נשים עונות ממקומן 'אמן'! ודחה אותי מלפניו. לא עזרו כל שמועות שהבאתי

לו וכל טיעונים ששמתי לפניו ורק התחננתי אצלו: 'רחם ארחמנו' (ירמיהו לא, יט) והלכתי מאצלו בלב שבור ובנפש רצוצה.